

הזמנת "חילונים" לליל הסדר\ שבת\ חגים

דברי הרב עמוד קע- הרב יוסף דוב הלוי סלובייצ'יק זצ"ל

פעם התבטא הרב נתן טורק שיחיה בפני רבנו שהשאלה הכי חמורה שעומדת בפניו ברבנות כעת היא שאלת הזמנת בעה"ב לסעוד אצלו על סעודת שבת כי מרגיש הוא שיוכל להשפיע עליהם לטובה בזה שישתתפו עם משפחתו בסעודת שבת אלא שיודע הוא שכמה מהם יחללו את השבת בנסיעה ברכב להגיע לביתו ואחר כך עוד הפעם בחזרתם לביתם ברכב. והשיבו רבנו תיכף ומיד והגיב איזו שאלה יש בזה דבר זה אסור הוא ואין בזה על מה לדבר.

אהבת הקב"ה- איך?? הרמב"ם מציע שתי דרכים

1.

ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה ג

והמצוה השלישית היא שצונו לאהבו יתעלה וזה שנתבונן ונשכיל מצותיו ופעולותיו עד שנשיגהו ונתענג בהשגתו תכלית התענוג וזאת היא האהבה המחוייבת. ולשון סיפרי (פ' שמע) לפי שנאמר ואהבת את י"י אלהיך איני יודע כיצד אוהב את המקום תלמוד לומר (א) והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם. הנה כבר בארו לך כי בהשתכלות תתאמת לך ההשגה ויגיע התענוג ותבא האהבה בהכרח. (ב) וכבר אמרו שמצוה זו כוללת גם כן שנדרוש ונקרא האנשים כולם לעבודתו יתעלה ולהאמין בו. וזה כי כשתאהב אדם תשים לבך עליו ותשבחהו ותבקש האנשים לאהוב אותו. וזה על צד המשל כן כשתאהב האל באמת כמה שהגיעה לך מהשגת אמיתתו הנה בלא ספק תדרוש ותקרא הכופרים והסכלים לידיעת האמת אשר ידעת אותה. ולשון סיפרי (שם) ואהבת את י"י וכו' אהבהו על הבריות כאברהם אביך שנאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן. ר"ל כמו שאברהם בעבור שהיה אוהב השם כמו שהעיד הכתוב (ישעי' מא) אברהם אוהבי שהיה גם כן לגודל השגתו דרש האנשים אל האמונה מחוזק אהבתו כן אתה אוהב אותו עד שתדרוש האנשים אליו:

כלל שני- "כל ישראל ערבים זה לזה"

2.

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף כז עמוד ב

והכתיב: וכשלו איש באחיו - איש בעון אחיו, מלמד שכולן ערבים זה בזה!

3.

תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף כט עמוד א

תני אהבה בריה דרבי זירא: כל הברכות כולן, אף על פי שיצא - מוציא, חוץ מברכת הלחם וברכת היין, שאם לא יצא - מוציא, ואם יצא - אינו מוציא.

4.

רש"י מסכת ראש השנה דף כט עמוד א

אף על פי שיצא מוציא - שהרי כל ישראל ערבין זה בזה למצות. חוץ מברכת הלחם והיין - ושאר ברכת פירות וריחני, שאינן חובה אלא שאסור ליהנות מן העולם הזה בלא ברכה, ובזו - אין כאן ערבות, שאינו חובה על האדם; לא ליתני ולא ליבריך.

"לפני עור לא תתן מכשול"

5.

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף ו עמוד ב

מנין שלא יושיט אדם כוס של יין לנזיר, ואבר מן החי לבני נח? ת"ל: ולפני עור לא תתן מכשול; והא הכא דכי לא יהיבין ליה שקלי איהו, וקעבר משום לפני עור לא תתן מכשול! הב"ע - דקאי בתרי עברי נהרא. דיקא נמי, דקתני לא יושיט ולא קתני לא יתן, ש"מ.

6.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות עבודת כוכבים סימן קנא

סעיף א

דברים שהם מיוחדים למין ממיני עבודת כוכבים שבאותו מקום, אסור למכור לעובדי אותן עבודות כוכבים שבאותו מקום. ואם קונה הרבה ביחד, שניכר הדבר שהוא קונה אותם לסחורה, מותר. וכן אם אומר שצריך אותם לדברים אחרים, והישראל יודע שכדבריו כן הוא, מותר. ודברים שאינם מיוחדים לה, מוכרים אותם סתם. ואם פירש העובד כוכבים שהוא קונה אותם לעבודת כוכבים, אסור למכור לו אלא אם כן פסלן מלהקריבו לעבודת כוכבים. הגה: אסור למכור לעובד כוכבים מים, כשיודעים שרוצה לעשות מהם מים להטביל. (תא"ו נ"ז). היו מעורבים דברים המיוחדים עם דברים שאינם מיוחדים, כגון לבונה זכה בכלל לבונה שחורה, מוכר הכל סתם ואין חוששין שמא ילקט הזכה לבדה לעבודת כוכבים. וכן כל כיוצא בזה. הגה: ודוקא לכהן או לעובד כוכבים, שחזקתו שיקטיר הלבונה לעבודת כוכבים, אבל לסתם עובד כוכבים, שרי. **י"א הא דאסור למכור להם דברים השייכים לעבודתם, היינו דוקא אם אין להם אחרים כיוצא בו או שלא יוכלו לקנות במקום אחר, אבל אם יכולים לקנות במקום אחר, מותר למכור להם כל דבר. (מרדכי דפ"ק דע"ז). ויש מחמירין. ונהגו להקל כסברא הראשונה, וכל בעל נפש יחמיר לעצמו. (ר"ן שם ובתוספות ואשיר"י והגמ"ר פ"ק דשבת לדעת הרב).**

שו"ת משיב דבר חלק ב סימן לב

לכבוד הרב וכו' מו"ה משה ארי' באמבערגער נ"י.

שאלה אם מותר לזווג אשה לאיש אשר ידועים המה לעוברי עבירה ויעברו על איסור נדה, ואפילו אין זה כתרי עברי דנהרא דיש בזה משום ל"ע כדאיתא במס' ע"ז (ו'), מכ"מ בישראל אסור לסייע לעוברי עבירה אפילו באופן שאין בזה משום ל"ע כמ"ש התוס' שם (ט"ו ב') בד"ה לעולם, דאפילו בלפני דלפני דלא מפקדין מ"מ בישראל אסור שהרי אנו מוזהרין שלא יבא לישראל תקלה ע"י, וה"נ שלא בתרי עברי דנהרא, וכ"כ הר"ן ע"ז שם, דהא דקתני לענין נזיר שלא יושיט לו כוס יין, דדייק מזה בגמ' דדוקא בתרי עברי דנהרא, הני מילי לענין איסורא דאורייתא אבל מדרבנן מיהא אסור שהרי מחויב הוא להפרישו מאיסור והיאך יסייע לידי עוברי עבירה וכ"כ בתוס' שבת (ג') דאיסור דרבנן מיהא איכא, וא"כ אסור לזווג כאלה שהרי הוא מסייע ידי עוברי עבירה:

איברא התוס' והרא"ש בע"ז שם כתבו בפ' דאסור ליתן למומרים אפילו שלהם אם הוא בתרי עברי דנהרא, מבואר דבלא תרי עברי דנהרא שרי, ובאמת יש לדקדק מדתניא בתוספתא דמאי (פ"ב) היה נדור מן הככר אומר תן לי ואוכלנו אבטיח לנקר וא"ל תן לי ואוכלנו יין ונתגלה וא"ל תן לי ואשתנו לא יתן לו שאין מאכילין את האדם דבר האסור לו, כי"ב לא יושיט ישראל אמה"ח לב"נ ולא כוס יין לנזיר שאין מאכילין את האדם דבר האסור, והרי לא נזכר כאן האזהרה של ולפני עור, אלא האיסור של הושטה, ומכ"מ דוקא לא יושיט היינו בתרי עברי דנהרא, הא בל"ז שרי, אבל עלינו ליישב רומיא דשתי הוראות התוס' והרא"ש במס' שבת ובמס' ע"ז, וגם הדעת נותן שלעולם אסור לסייע ידי עוברי עבירה, שאפילו חייב להפריש את חבירו ישראל מאיסור וכדאיתא בב"ק (צ"ח) שהכל מצווין עליו לבערו כדי שלא יעבור חבירו בב"י, מכש"כ שלא יעשה סיוע שיעשה עבירה, וכבר כתב הגאון המחבר שו"ת בנין ציון ליישב רומיא דפסקי התוס' והרא"ש דאם הוא מסייע בשעה שעושה עבירה ודאי אסור בכל ענין, ומחויב להפרישו אם יכול, משא"כ שלא בשעת עבירה, אלא שאח"כ חשוד שיעשה עבירה בזה אינו אסור אלא בתרי עברי דנהרא, וזה החילוק אמת וברור לדעת התוס' והרא"ש

דעת האוסרים

.7

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן צט

באור איסור שיש בהזמנת אנשים שיבואו להתפלל בביהכ"נ בשבת כשיודעין שיבואו במאשינעס מ' לעומר תשי"ג. נשאלתי מהרב ר' נפתלי קארל באך מדעטראיט אם יש איסור לפני עור להזמין אנשים שיבואו להתפלל בשבת לביהכ"נ כשיודע שיחללו השבת בנסיעה במאשינעס. והשבתי דלהזמין את הרחוקים באופן שאי אפשר שיבואו בלא חלול שבת ודאי אסור, והוא עוד גרוע מאיסור לפני"ע שהרי הוא עוד באיסור מסית. ואף שאיסור מסית לחיוב סקילה הוא רק מסית לעבוד עכו"ם, מ"מ לענין האיסור ועונש כלפי שמיא בכל החומר שאין טוענין למסית יש בכל האיסורים כמפורש בסנהדרין דף כ"ט שיליף ר"ש בר נחמן א"ר יונתן מנין שאין טוענין למסית מנחש הקדמוני אף שלא היה חטא ע"ז אלא האיסור אכילה מעץ הדעת. חזינן שאיסור מסית יש לכל עבירה, אך שאין עונשין בדיני אדם רק על מסית לע"ז, אבל בדיני שמים יענש, ולא ילמדו עליו סנגוריא. ואיסור לפני"ע = לפני עור = יש אף באינם רחוקים כ"כ כשיודע שיתעצלו לילך ברגלים ויסעו במאשינעס אבל איסור מסית ליכא באינם רחוקים. ואם אינה בלשון הזמנה אלא סתם הודעה שעושים מנין ונותנים פרסים להבאים להתפלל שהכוונה בעצם הוא רק לקרובים אבל ידוע שיבואו גם רחוקים במאשינעס מסתבר שאין בזה דין מסית ובדין לפני"ע יש להסתפק. וצריכים לפרש שלא יתנו פרסים אלא לאלו שיבואו ברגליהם בהיתר.

.8

דברי הרב עמוד קע

פעם התבטא הרב נתן טורק שיחיה בפני רבנו שהשאלה הכי חמורה שעומדת בפניו ברבנות כעת היא שאלת הזמנת בעה"ב לסעוד אצלו על סעודת שבת כי מרגיש הוא שיוכל להשפיע עליהם לטובה בזה שישתתפו עם משפחתו בסעודת שבת אלא שיודע הוא שכמה מהם יחללו את השבת בנסיעה ברכב להגיע לביתו ואחר כך עוד הפעם בחזרתם לביתם ברכב. והשיבו רבנו תיכף ומיד והגיב איזו שאלה יש בזה דבר זה אסור הוא ואין בזה על מה לדבר.

דעת המתירים

.9

שו"ת תשובות והנהגות חלק א: שנח

בן בעל תשובה מזמין הוריו לסעודת ליל שבת ויודע שיחזרו לביתם במכונית

הנה טענת הבן היא שבדרך זו הוא מקרב את הוריו ליהדות רק שחושש במה שמכשילים לחלל שבת אבל מאידך הם בלאו הכי מחללים שבת ולא איכפת להם רק תקותו שלאט לאט יתקרבו ולדבריו כבר רואה התקדמות שיש אצלם כבר גישה אחרת לדת ותולה הדבר בזה שמקרב אותם ומזמינם אף שנוסעים בחזרה הביתה אבל שואל שמא אסור משום איסור לפני עור

נראה שיסוד האסור דלפני עור הוא דומיא דעור שמכשילו אבל עם כוונתו רק לטובת עצמו לא נקרא מכשיל אלא כמו שרופא מנתח לא נקרא מכה חבירו כך כאן הלא אין כוונתו להרע לו או ליעיץ לו עצה שאינה הוגנת אלא שמקוה בזה להדריכם ולקרבתם לדרך האמת ומה שחבירו מחלל שבת על ידי זה אינו אלא עושה רעה לעצמו ולכך אין בזה איסור לפני עור וכיון שאינו מצוה אותם לנסוע ואדרבה הודיע להם שמצטער בכך תו אין כאן חיוב ערבות להפרישם במחללי שבת בפרהסיא וע"כ נראה שגם איסור לפני עור אין בזה שכוונתו לטובתם.

אמנם חילול השם יש כאו שבאים לביתו במכונית בפרהסיא בעצם יום השבת ולכן יש לראות שעל כל פנים לא יחנו את מכוניתם סמוך לביתו במקום שירגישו שבאו במיוחד אצלו, כי בעון חילול השם אחד שוגג ואחד מזיד ואין תלוי במה שמכוין לטוב ונראה שישתדל כפי כוחו למונעם מחילול שבת, אבל אם זה אי אפשר ומרגיש שיש בזה תועלת להחזירם למוטב לא ימנע מלעשות מפני אסור לפני עור, רק יקרב אותם כפי האפשר ושמאל דוחה וימין מקרבת ויזהר ויודיע אותם תמיד חומר חילול שבת ומתיקות שמירתה ובעזרת השי"ת יחזיר אותם למוטב ואין לך כיבוד אב ואם כמוהו.

.10

מנחת שלמה סימן ד: י

מותר להזמין גם מי שגר רחוק ממקום התפילה ולהציע לו מקום לינה קרוב למקום באופן שלא יצטרך כלל לחלל שבת, ואף אם לא יקבל את ההצעה אין חייבין להגיד לו שימנע משום כך לבא וגם אין צריכים להזהיר אותו שאסור להגיע ברכב

.11

רבי עקיבא איגר יורה דעה סימן קפא

סעיף ו

(סעיף ו') אסורה להקיף פאת ראש האיש. לענ"ד דזהו לכאורה לכ"ע יהיה אסור משום לפני עור דמכשלת להא שניקף. ואף היכא דהו"מ לגלח בעצמו מ"מ הוי איסור דרבנן כמ"ש תוס' ריש שבת. ואולי י"ל דבזה ליכא איסור מדין מצוה להפרישו דאדרבה במה שהיא מגלחת אותו בזה מפרישתו דאם לא היתה מגלחת אותו היה מגלח בעצמו והיה עובר בב' לאוין דניקף ומקיף וע"י שהיא מגלחת מפרישתו מלאו דמקיף. ובמגלחת לקטן לכאורה מדחזיה דר"ה מניח לאשתו לגלח בניה הקטנים מוכח דליכא איסור כלל. ומה דלטיי' רב אדא (דזהו דאיירי הרב"ד) הא לרב אדא מותר אף לאיש לגלח קטן מדאמר לדידך מאן מגלח לקטן. וע"כ מה דלטיי' היינו דלדידך דס"ל דמקיף קטן חייב וכמ"ש תוס' שם. ובזה ס"ל לרב הונא אם מקיף קטן חייב. אשה אינה רשאי להקיף קטן מדאורייתא כמו במקפת לגדול. אבל לדינא דאשה אינה בלאו דמקיף די"ל דאפילו איסור דרבנן ליכא וצ"ע: